

Recep
ERÇİN

recep@aydinlik.com.tr

CUMA gecesi ülkenin önde gelen **se**navicileri bir aradaydı. Ramazan beketi ile yapılan sahur sohbetinde bu yıl ben de EGD Başkanı sıfatıyla konuşmacı olarak yer aldım. Artık geleneksel hale gelen ve Nakkaştepe'deki Bridge Restaurantta düzenlenen sahur programını Burak Önder, Talha Özger ve Oğuzhan Durmuş organize ediyor. Bu üç ismin ortak özelliği EVSİD (Ev ve Mutluk Eşgüven **S**enayecileri ve İhracatçıları Derneği) yönetiminde yer alması ve Türkiye'nin ihracatı için ekip ruhuyla anı gibi çalışmaları. Ülkemizin en büyük iş dünyası örgütlerinden olan **Istanbul Ticaret Odası (İTO)**, Türkiye İhracatçıları Meclisi (TİM) ve **Istanbul Senayeci Odası (İSO) başkanları** da bu nedenle olacak sahur programına her sene katılarak önemli mesajlar veriyorlar. Dost sohbeti ortamında geçen programda ülkenin yakıcı meselelerine ilişkin görüşler dile getiriliyor.

Geçen yıl lojistik ele alındığı sahur programının bu yılki temel konusu verimlilikti. Yapıtım konuşmada verimlilik kavramının gerek iş dünyası gerekse iktisat camiasında yeterince içselleştirilmediğine işaret ettim. Verimliliğin esasen üretkenlik olarak kavranması gerektiğini ve Türkiye zaman içinde bir üretim ekonomisi olsa da üretken bir ekonomi olmaktan uzak kaldığımızı dilekte çıktim.

265 MİLYAR DOLAR EVDE YATIYOR

Bundan sonra iliz dönüşümlen (yeşil dönüşüm ve dijital dönüşüm) hem bir fırsat hem de bir tehlike olarak karşımıza çıktığına değinerek, şu mesajları verdim: "Dijital dönüşüm bizi veriyi analiz etmeye zorlayarak verimliliği de beraberinde getirecek. Yeşil dönüşüm ise bugüne kadar sürdürülen kazanma mantığı ile dışsalılıkların maliyetine katılmayan işletmelere fatura çıkaracak bu da ek maliyet demek. Verimlilik konusunda bir de beşeri sermaye açısından bakmamız lazım. Bugün ülkemizde 1 milyon 79 bin yükseköğretim mezunu resmi işsiz var. Bir de 2.8 milyonluk işgücüne dahil olmayan yüksek okul mezunu var.

Avrupa 'yaka'mızı bırakmıyor!

Bunların 1.6 milyonu (ev işi ile meşgul, iş bulma ümidi yok, alevi nedenlerle çalışmıyor veya okula devam ediyor.) Bir de 2022 sonu itibarıyla 64 yaşından genç olup emekli olan 438 bin kişi var. Bu sayı geçen yıl sonunda 463 bine yükseldi. Özetle 3.1 milyonluk yükseköğretim mezunu nüfus atıl. Bu neden önemli? TÜİK'e göre 2022 yılında öğrenci başına yapılan eğitim harcaması bin 515 dolar. Oysa Bloomberg-IT Muhabiri Cemre Nur Karaca'nın haberine göre, özel okullarda okul, yemek, kartıya ve servis ücreti hesaba katıldığında ortalama tek bir öğrencinin yıllık masrafı 50-60 bin TL'den başlıyor, 180 bin TL'ye kadar çıkabiliyor.' OECD raporuna göre tüm eğitim kademelerinde öğrenci başına yapılan eğitim kurumları harcaması (2021-2022) Türkiye'de ortalama 5 bin 352 dolar. Özetle bir kişinin 16 yıllık eğitim hayatı dilkate alındığında 85.6 bin dolar harcanıyor. 3.1 milyon yükseköğretim işsiz bugünkü maliyeti kabaca 265 milyar dolardan fazla."

ÖNCE MAVİLER ŞİMDİ BEYZALAR

Nitelik **Istanbul Senayeci Odası (İSO) Başkanı Erdal Balıoğlu** da sahur programında ki konuşmasında, "Türkiye'nin 1960'larda bir verimlilik merkezi varken daha sonra kapatılıyor. Milli Produktivite Merkezi... Geçmişin hatalarını tekrarlamamakta verimlilik sağlanabilir. Önümüzdeki 25-30 yılda bizim nasıl bir insan kaynağına ihtiyacımız var; hem nitelik hem nicelik anlamında. Bunu da eğitimle planlayarak... İnsan kaynağını doğru oluşturacak planlama ve programlama ile **se**navicilerimiz de içinde yer alacağı bir şekilde kamu ile yapmamız lazım. Bugün yetiştirdiği düşüncülerimizin ellerindeki diplomalar bir işe yaramıyor. Artık sadece birbirimizden eleman almıyoruz; artık Avrupa da bizden nüfus alıyor. Yaşanan Avrupa'nın insan ihtiyacını giderme noktası oluyoruz. 60-70'lerde mavi yakaya hücum eden Avrupa şimdi nitelikli beşeriyemize hücum ediyor. En önem-

li inovasyon, insan kaynağını yetiştirmek. Birinci inovasyon alanı insan kaynağı departmanlarında olmalı." ifadelerini kullandı.

AVRUPA VİZEYİ KALDIRMAK ZORUNDA

Yine **Istanbul Ticaret Odası (İTO)** ve **Hizmet İhracatçıları Birliği Başkanı Sektör Avdalgıç** de bu konuya nitelikli insan kaynağı ve ülkenin ihtiyaç duyduğu beşeri sermayeye dik kat çekerek, şunları anlattı: "20 yıl önce 550 bin evliyorduk. 90 bin kişi boşanıyordu. Geçen yıllar itibarıyla boşanma sayısı ikiye katlandı. Evlenme sayısı nüfus artmasına rağmen aynı kaldı. Doğurganlık 2.38'di 2.1 olan beşeriyet ölüm çizgisinin altına 1.62'ye düştü. Böyle bir tablo varsa yabancılar ülkeye kabul edip onlarla başlık yaşamaya alışık olmak gerekiyor. Kaba doğum hızı da düştü. Alman parlamentocu odamıza geldi geçenlerde. Vize politikasını kaldırmayın fuarlarda size gelemeğin bize geliyor.' dedim. Biz Türkiye'ye vizeyi kaldırmak zorundayız. Bizim her yıl 400 bin kişiye ihtiyacımız var. Doğu Avrupa'da insan kalmadı; sizden adam almak zorundayız. Merkel sizden '800 bin kişi göçmen olarak iki yılı kurtardı.' dedi. Bu mavi ve beşeriyet göçü sadece bizim meselemiz değil. Afrika'da havalimanında bawil yükleyecek adam bulamıyoruz. 250 ülkenin hepsinde benzer sorunlar var. Ama bir de bizde 350 bin yabancı öğrenci de var. Güden var ama gelen de var."

KURU DA ÜCRETİ DE DEVLET BELİRLİYOR

Programdaki konuşmasında maliyetlerdeki işçilik payının daha önce yüzde 20-25 iken zaman içinde yüzde 40'lara çıktığına dilekte geçen **Türkiye İhracatçıları Meclisi (TİM) Başkanı Mustafa Gültepe** ise, "Kâr ederken kimsesaba balamaz ama zarar ederken herkes eski defteri açar. Türkiye gittikçe pahalı hale geliyor. Mavi beşeriyet yakaya ortalama bin 200 do-

larla ülke malını satamaz. Mehmet Bakan (Hazine ve Maliye Bakanı Mehmet Şimşek) sürekli kurla ihracat olmaz diyor; bizim öyle beklentimiz yok. Maliyetler ne kadar artarsa kurl da o kadar artmalı diyoruz. Kuru belirleyen Merkez Bankası ki devlet, ücretleri belirleyen de devlet, bize az bir alan kalıyor." mesajı verdi.

HERKES İNCEHESAP YAPMALI

Istanbul Senayeci Odası Meclis Üyesi ve TİM'in öncelki dönem başkanı İsmail Gülle, "Böyle bir dönemi daha görmedim." diyerek sözle başladı. Ticarete ilk defa elinde para gördüğünü ifade eden İsmail Gülle, sözlerini şöyle sürdürdü: "Talebin getirdiği etkiyle yüksek kapasiteyle çalıştık. Eskiden kağıt alıp verirdik. Ticaretin getirdiği büyüme ile yatırım yaptık ama sonraki dönemi pek hesap edemedik. 2021'de kimsesaba verimliliği konuşuyorduk. O dönem tek sorun daha fazla üretim ve kapasiteyi arttırmaktı. Kur avantajını kaybettik ve rekabette zorlanıyoruz. Bakan Şimşek kur artık bir argüman değil, verimli olmak zorundasınız dediği zaman bunu bir başlık haline getirdik. Geçenlerde bir **senayeci** arkadaş; 800 kişi çalışıyorduk 500'e düştük eskisinden daha iyi çalışıyoruz, dedi. Dönemler içinde başlıklar farklı oluyor ama iyi ki ihracat yapıyoruz. Türkiye'nin ihracat potansiyeline bakınca ilk 500 yüzde 60'ini ilk bin yüzde 80'ini yapıyor kalan 100 bine yüzde 20'lik pay düşüyor. Bu maliyet yapısında herkesin incehesap yapması gerekiyor. Mayıs'tan önce yüzde 9-10 ile borçlanırken bugün yüzde 50-60 ile borçlanıyoruz."

FİNANS KONUŞMAYAN İNSAN KONUŞMUYORUZ

Sahur sohbetinde TİM Başkanı Vekâli ve İK-MİB Başkanı Adil Pelister, "Şirketler istediği nitelikte personel bulamıyor. Yeşil Mutabakatın öğelerini iyi anlamamız lazım." mesajı verirken, TİM Başkanı Yardımcısı ve İDDMİB Başkanı Çetin Teodeloğlu da, "Kümeleşmeye geçmek ve birlikte hareket etmemiz lazım. Bir ve beraberce fabrikalarımızı büyütmemiz gerekiyor." çağını yaptı. **Quix İDEAS Genel Müdürü** ve EVSİD'in Kurucu Başkanı Burak Önder, "Finansal sermayeyi konuşmaktan beşeri sermayeyi konuşmaya vakit bulunamıyor. Eği-

tim sorununu yüzeysel ele alıyoruz." eleştirisi getirirken, EVSİD Başkanı ve İDDMİB Başkanı Yardımcısı Talha Özger de, "Dünyada o kadar çok çalışması gereken nokta var ki hep beraber konuşmaya devam edersek başarıya ulaşamayız iş yok. Ek vergiler engel olsa da..." dedi. EVSİD Başkanı Yardımcısı Oğuzhan Durmuş ise, "Olay geliyor maliyetle kilitleniyor. Satış fiyatı maliyetle başa baş üstüne de maliyet bile çıkarıyor." diye konuştu.

EN BÜYÜK RAKİBİMİZ KUMANDA

Ülkeye damgasını vuran yapımlara imza atan Türk senarist, yapımcı ve yönetmen Mehmet Bozdağ da gecenin konuşmacılarından oldu. Bozdağ, "Diğer sektörlerin de bizlerle işbirliği yapmasını bekliyoruz. Bizim en büyük rakibimiz kumanda. İzleyici TV başına oturduğunda kumandanın uzlaşmaması lazım. Dizilerle işbirliği yapılırsa orada sizin ürünleriniz kullanılabilir..." görüşünü dile getirdi. Gecede ilahiyatçı yazar Dr. Erkan Aydın da Kureyş suresine atıfta ticaretin Müslümanlar için önemine değindi. Öte yandan programın yönetimini gazeteci yazar Şeref Oğuz üstlenirken, TRT Haber Ekonomi Müdürü Hasan Arslan, Ekonomi Gazetesi Yönetim Kurulu Başkanı Hakan Güldağ, TC Lira Kurucusu Taylan Büyüksahin, Ekonomi Dergisi Yayın Yönetmeni Talip Yılmaz, DEİK Hong Kong İş Konseyi Başkanı Murat Kolbaş, Hizmet İhracatçıları Birliği Genel Sekreteri Fatih Özer, MAPESAD Başkanı Tayfun Koçak, AK Parti Kadıköy Belediye Başkanı Adnan Veli Arslan, EGD YİK Başkanı Celal Toprak, 5N1PR Kurucusu Kenan Kalfar ve Genel Koordinatörü Burak Coşan da sahur programında yer alan isimlerden oldu.